

DOI: 10.34015/2523-4552.2023.4.08

УДК: 342.9

Усик О. О.,

аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ

СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Стаття присвячена дослідженню адміністративно-правове регулювання яке автором визначено як регулюючий і розпорядчий вплив на суспільні відносини, що виникають у сфері державного управління, тобто пов'язані з діяльністю органів державної влади та посадових осіб, які виконують функції держави, що здійснюється за допомогою правових норм. Таке регулювання має чіткий процесуальний характер, забезпечується засобами державного примусу і виражається в системі норм і актів адміністративного права.

Наголошується, що в рамках представленої проблематики норми Конституції України: по-перше, закріплюють основи «легітимізації» міжнародних договорів та інших актів; по-друге, вони декларують особливе значення фізичної культури і спорту як важливих загальнодержавних елементів суспільного життя. Підсумовано, що міжнародне співробітництво у сфері фізичної культури і спорту базується на розгалуженій системі нормативно-правових актів як міжнародного, так і національного рівня. Проте зазначається, що ці дві групи нормативно-правових актів мають різне призначення та значення, оскільки регулюють різні сторони механізму правового регулювання зазначеної сфери. Так, наприклад, міжнародні документи прямо виражають сутність і зміст міжнародного співробітництва, закріплюють принципи, на яких воно здійснюється, а також засвідчують відповідні угоди між учасниками міжнародних відносин, а акти національного правового рівня в переважній більшості визначають порядок діяльності держави в цілому та органів влади щодо організації міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури і спорту тощо.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, міжнародне співробітництво, фізична культура, спорт.

Постановка проблеми. Фізична культура та спорт є невід'ємною частиною існування людства вже протягом багатьох століть. Важливість та значення цих інституцій складно переоцінити, оскільки вони забезпечують не тільки фізичний

розвиток особистості, але й виступають тими чинниками, які об'єднують людей, забезпечуючи економічний, соціальний та політичний розвиток суспільства. При цьому спорт у сучасному його розумінні має міжнародний характер, що обумов-

лює необхідність забезпечення міжнародного співробітництва у цій сфері. У даному контексті хотілося б відмітити, що ефективність такого співробітництва на пряму залежить від того, наскільки якісно побудоване законодавство, норми якого регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблемні питання, пов'язані із міжнародним співробітництвом у сфері фізичної культури та спорту, у своїх наукових працях розглядали: С. А. Вавренюк, К. В. Громовенко, Ю. Ю. Калиновський, В. М. Орел, С. М. Перепьолкін, Я. О. Тицька, М. О. Ткалич, Н. Г. Ярова та багато інших. Втім, незважаючи на значний теоретичний доробок, в науковій літературі відсутні комплексні дослідження, присвячені характеристиці системи адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Постановка завдання. Мета статті полягає у тому, щоб надати характеристику системі адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання: виділити коло нормативно-правових актів різної юридичної сили, норми яких спрямовано на регулювання міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту; надати характеристику відповідним нормативним документам.

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження, відзначимо, що адміністративно-правове регулювання – це здійснюваний за допомогою норм права

регулюючий та упорядковуючий вплив на суспільні відносини, які виникають в сфері державного управління, тобто, пов'язані із діяльністю органів державної влади та посадових осіб з виконання державних функцій. Таке регулювання має чіткий процедурний характер, забезпечується засобами державного примусу та виражається у системі норм та актів адміністративного права. З огляду на це, регулювання міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту здійснюється за допомогою нормативно-правових актів різної юридичної сили.

Першим та основним серед них варто назвати Конституцію України. – єдиний нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили, який є Основним Законом суспільства і держави, регулює найважливіші суспільні відносини, містить норми прямої дії, має особливий порядок прийняття, внесення до нього змін і доповнень та його захисту, гарантування. Конституція України як системоутворююче джерело конституційного права України має ряд характерних ознак. По-перше, Конституція за своєю сутністю є Основним Законом («lex fundamentales»), що виражає волю Українського народу і політику держави; по-друге, за змістом Конституція має вищу юридичну силу; по-третє, норми Конституції є нормами прямої дії; по-четверте, Конституція приймається і вводиться в дію відповідно до передбаченої законом спеціальної процедури. Спеціальна процедура передбачена і щодо внесення змін і доповнень до Основного Закону. По-п'яте, чинне законодавство передбачає спеціальний механізм правового захисту, га-

рантування Конституції [1, с. 105-106]. Тож, в рамках представленої проблематики норми Конституції України: по-перше, встановлюють основи «узаконолення» міжнародних договорів та інших актів; по-друге, декларують особливе значення фізичної культури та спорту як національно-важливих елементів суспільного життя.

Наступний рівень правових заasad міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту становлять численні міжнародні нормативно-правові акти, однією зі сторін яких є Україна. При цьому, останні можна розділити на два основні різновиди: 1) міжнародні акти щодо функціонування сфери фізичної культури та спорту, а також забезпечення в рамках її функціонування прав людини; 2) безпосередньо міжнародні угоди з приводу співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Зокрема, до першої групи належить Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН). У документі закріплено ряд важливий суб'єктивних правомочностей, які обґрунтовують виключну важливість розвитку та належної роти фізкультурно-спортивного середовища в країні. Наприклад, відповідно до статті 22 Декларації кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави [2].

Уточнення положення Декларації знаходять в іншому документі ООН – Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966. В статті 15 Пакту вказано: «Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на: а) участь у культурному житті; б) користування результатами наукового прогресу та їх практичне застосування; с) користування захистом моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з будь-якими науковими, літературними чи художніми працями, автором яких вона є. Заходи, яких повинні вживати держави-учасниці цього Пакту для повного здійснення цього права, включають ті, які є необхідними для охорони, розвитку і поширення досягнень науки та культури. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються поважати свободу, безумовно необхідну для наукових досліджень і творчої діяльності. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають користь, що їй дають заохочення і розвиток міжнародних контактів та співробітництва в науковій і культурній галузях» [3].

Другу групу міжнародних документів становлять угоди про співробітництво в сфері фізичної культури та спорту, наприклад, Угода між Міністерством молоді та спорту України і Секретаріатом спорту Аргентинської Республіки про співробітництво у сфері фізичної культури і спорту від 16.10.2018. Метою останньої визначено поглиблення співробітництва між Учасниками на основі спільної зацікавленості у таких напрямках: 1) співпраця між органами державної влади, відповідальними за реалізацію державної політики у

сфері фізичної культури і спорту держав Учасників; 2) розвиток спорту вищих досягнень; 3) запобігання вживання допінгу в спорті; 4) гендерна рівність у спорті; 5) спорт для всіх; 6) волонтерський рух у сфері фізичної культури і спорту; 7) спорт для осіб з інвалідністю. Учасники здійснюють співробітництво в рамках Угоди відповідно до свого чинного національного законодавства, діючи в межах їх визначеної компетенції, на основі взаємної поваги їхніх інтересів. Співробітництво в рамках Угоди фінансується в межах коштів, які передбачаються в бюджетах держав Учасників, а також з інших джерел, не заборонених законодавством останніх. Крім того, вони домовлятимуться щодо фінансових умов в кожному випадку, коли виникне необхідність співфінансування в рамках Угоди [4].

На національному рівні правові засади міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту після Конституції виражені у законах. Наприклад, Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 №2411-VI, який визначає засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, а також засади зовнішньої політики України [5].

Відмітити варто також Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 №1906-IV, який встановлює порядок укладен-

ня, виконання та припинення дії міжнародних договорів України, у тому числі в сфері фізичної культури та спорту, з метою належного забезпечення національних інтересів, здійснення цілей, завдань і принципів зовнішньої політики України, закріплених у Конституції України та законодавстві України. Документом визначено, що міжнародний договір України – це укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо) [6].

Значну увагу в представлено-му документі приділено питанню узаконення міжнародних договорів України з відповідними суб'єктами. В положеннях Закону визначено: ратифікація, затвердження, прийняття, приєднання – це форма надання згоди України на обов'язковість для неї міжнародного договору. Ратифікація міжнародних договорів України здійснюється шляхом прийняття закону про ратифікацію, невід'ємною частиною якого є текст міжнародного договору. На підставі підписаного та офіційно оприлюдненого Президентом України закону Голова Верховної Ради України підписує ратифікаційну грамоту, яка засвідчується підписом Міністра закордонних справ України, якщо договором передбачено обмін такими грамотами. Прийнятий Верховною Радою України закон про ратифікацію міжнародного договору про зміну території України затверджується на всеукраїнському референ-

думі щодо зміни території України. Ратифікації підлягають міжнародні договори України: «а) політичні (про дружбу, взаємну допомогу і співробітництво, нейтралітет), територіальні і такі, що стосуються державних кордонів, розмежування виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу України, мирні; б) що стосуються прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; в) загальноекономічні (про економічне та науково-технічне співробітництво), з загальних фінансових питань, з питань надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України; г) про участь України у міждержавних союзах та інших міждержавних об'єднаннях (організаціях), системах колективної безпеки; ґ) про військову допомогу та направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав чи допуску підрозділів збройних сил іноземних держав на територію України, умови тимчасового перебування в Україні іноземних військових формувань; д) що стосуються питань передачі історичних та культурних цінностей Українського народу, а також об'єктів права державної власності України; е) виконання яких зумовлює зміну законів України або прийняття нових законів України; є) інші міжнародні договори, ратифікація яких передбачена міжнародним договором або законом України» [7].

Цільові положення, які безпосередньо пов'язані зі сферою фізичної культури та спорту, закріплено в

Законі України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 №3808-XII. Цей Закон визначає загальні правові, організаційні, соціальні та економічні основи діяльності у сфері фізичної культури і спорту та регулює суспільні відносини у створенні умов для розвитку фізичної культури і спорту. Велику частину статей Закону приділено механізму державного регулювання даної сфери, суб'єктам реалізації роботи даного механізму, матеріально-технічного забезпечення фізкультурно-спортивного середовища тощо. В окремий розділ винесено питання міжнародного співробітництва, де центральне місце, згідно із законом, відіграє держава [8].

До правових засад співпраці в сфері фізичної культури та спорту на світовому рівні також відносяться підзаконні документи, зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) «Про затвердження норм витрат на проведення спортивних заходів державного та міжнародного рівня» від 18.09.2013 №689. Зазначений документ затверджує два важливі порядки, які встановлюють особливості фінансування з державного бюджету процесу організації спортивних заходів, а саме: Порядок забезпечення харчуванням за рахунок коштів державного бюджету учасників спортивних заходів державного та міжнародного рівня, що проводяться на території України, що додається та Порядок забезпечення лікарськими засобами та виробами медичного призначення, дієтичними добавками спортсменів - учасників спортивних заходів державного та міжнародного рівня, що додається [8].

Висновки. Таким чином, міжнародне співробітництво в сфері

фізичної культури та спорту ґрунтується на розгалуженій системі нормативно-правових актів, як міжнародного, так і національного рівня.

Проте ці дві групи мають різну мету та значення, адже регламентують відмінні сторони механізму правового регулювання зазначеної сфери. Так, до прикладу, міжнародні документи безпосередньо виражають сутність та зміст міжнародної співпраці, консолідують в собі принципи, на яких вона провадиться, а також засвідчують відповідні домовленості між сторонами міжна-

родних зносин. Водночас акти національного правового рівня в переважній більшості визначають порядок діяльності держави в цілому та органів влади щодо організації міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту, узагоді міжнародних договорів та розподілу матеріально-фінансових цінностей за вказаним напрямом, а також інші аспекти державного регулювання фізкультурно-спортивного сектору та роботи підприємств, установ і організацій, які з ним безпосередньо пов'язані.

Список використаних джерел

1. Чистоколяний Я. В. Конституційно-правові норми в Україні: дис... канд. юрид. наук : Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. 2005. 204 с.
2. Загальна декларація прав людини: декларація, міжнародний документ від 10.12.1948. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: міжнародний документ, пакт від 16.12.1966. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_042
4. Угода між Міністерством молоді та спорту України і Секретаріатом спорту Аргентинської Республіки про співробітництво у сфері фізичної культури і спорту: угода, міжнародний документ від 16.10.2018. Офіційний вісник України. 2018. № 93. Ст. 3099.
5. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: закон від 01.07.2010 №2411-VI. Відомості Верховної ради України. 2010. № 40. Ст.1452. ст. 527.
6. Про міжнародні договори України: закон від 29.06.2004 №1906-IV. Офіційний вісник України. 2004. № 35. Ст. 2317.
7. Про фізичну культуру і спорт: закон від 24.12.1993 №3808-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 14. Ст. 80.
8. Про затвердження норм витрат на проведення спортивних заходів державного та міжнародного рівня: постанова від 18.09.2013 № 689. Офіційний вісник України. 2013. № 75. Ст. 30.

A. Usyk, PhD student of the Kharkiv National University of Internal Affairs

System of administrative and legal regulation of international cooperation in the sphere of physical culture and sports

It has been established that administrative-legal regulation is a regulatory and ordering influence on social relations that arise in the sphere of public

administration, i.e., related to the activities of state authorities and officials performing state functions, carried out with the help of legal norms. Such regulation has a clear procedural nature, is ensured by means of state coercion and is expressed in the system of norms and acts of administrative law.

It is emphasized that within the framework of the presented issues, the norms of the Constitution of Ukraine: firstly, establish the basis of "legitimization" of international treaties and other acts; secondly, they declare the special importance of physical culture and sports as nationally important elements of social life.

It is summarized that international cooperation in the field of physical culture and sports is based on an extensive system of normative and legal acts, both international and national level. However, these two groups of regulatory legal acts have a different purpose and meaning, because they regulate different aspects of the mechanism of legal regulation of the specified area. So, for example, international documents directly express the essence and content of international cooperation, consolidate the principles on which it is conducted, and also certify the relevant agreements between the parties of international relations. In turn, acts of the national legal level in the vast majority determine the order of activity of the state as a whole and authorities regarding the organization of international cooperation in the field of physical culture and sports, the legalization of international agreements and the distribution of material and financial values in the specified direction, as well as other aspects of state regulation physical culture and sports sector and the work of enterprises, institutions and organizations directly related to it.

Keywords: *administrative and legal regulation, international cooperation, physical culture, sport.*